
Zákon o svobodném přístupu k informacím
I. část

Miroslav Jurman

Svobodný přístup k informacím

1.blok – 19. 10. 2013

Základní údaje

- Vyhlášen pod č. 106/1999 Sb.
- Účinnost od 1.1.2000
- Pozor na novelizace!
- Dostupný též prostřednictvím www.otevrete.cz spolu s nejdůležitějšími soudními rozhodnutími
- Upravuje pravidla po poskytování informací a podmínky práva svobodného přístupu k nim

Základní údaje

- Příkazem zákona je: poskytněš informace!
- dopoledne – kdo, co + co ne.
- odpoledne – jak + jak postupovat, pokud ne.

Základ v Listině

- Zákon je realizací čl. 17/5 Listiny : *„Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“*
- Je otázka, zda se použijí i limity dle ostatních odstavců čl. 17: *„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
(3) Cenzura je nepřípustná.
(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“*

Povinné subjekty (§ 2)

- Subjekty s úplnou informační povinností
 - Státní orgány
 - Územní samosprávné celky a jejich orgány
 - Veřejné instituce
- Subjekty s částečnou informační povinností
 - Pouze v rozsahu, v němž jim zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob v oblasti veřejné správy

Úplná informační povinnost

■ Státní orgány

- Ústavní orgány státu (Prezident, vláda, Parlament, Ústavní soud, státní zastupitelství, NKÚ, ČNB)
- Ústřední orgány státní správy (ministerstva, Český statistický úřad, Ú. zeměměřičský a katastrální, ÚOHS, SÚJB, NBÚ atd.)
- Územní orgány státní správy (finanční, pracovní, matriční, ČSSZ, katastrální, školské atd.)
- Veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory (Policie, HZS, vězeňská služba)

Povinné subjekty

- Dlouhodobě se uvažuje o další změně ve vymezení povinných subjektů (původně „*státní orgány a orgány územní samosprávy*“, pak „*státní orgány a orgány územní samosprávy a veřejné instituce hospodařící s veřejnými prostředky*“, nyní „*státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce*“.)

Úplná informační povinnost

- Orgány územní samosprávy
 - Orgány obcí a krajů (obecní a městský úřad, ÚMČ, magistrát, zastupitelstvo, rada, starosta či primátor, hejtman, městská policie)
- Veřejné instituce
 - Zřízeny aktem veřejné moci (zákonem, aktem moci výkonné nebo územní samosprávy)
 - Povodí řek, Lesy ČR, České dráhy, školy, Česká televize, ČTK, Akademie věd, veřejné fondy a nadace atd.

Veřejné instituce

- Státní podniky: náleží Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 260/06 „I. Mezi relevantní hlediska pro určení, zda se při poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, jedná o instituci veřejnou či soukromou, patří nejen způsob vzniku a zániku instituce (z pohledu přítomnosti či nepřítomnosti soukromoprávního úkonu), ale také hledisko osoby zřizovatele (z pohledu toho, zda je zřizovatelem instituce jako takové stát či nikoli), subjekt vytvářející jednotlivé orgány instituce (z pohledu, zda dochází ke kreaci orgánů státem či nikoli), existence či neexistence státního dohledu nad činností instituce a konečně veřejný nebo soukromý účel instituce.

Částečná informační povinnost

- Subjekty na něž byl zákonem přenesen výkon veřejné moci v určité vymezené (úzce specializované) oblasti
 - Veřejnoprávní korporace (profesní komory)
 - Fyzické osoby nadané výkonem veřejné moci (soudní exekutor, notář, lesní stráž, děkan, ředitel školy atd.)
 - Právnícké osoby nadané výkonem veřejné moci (Burza cenných papírů)

Výluka z působnosti zákona

- Infce, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví (patenty, ochranné známky, označení původu)
- Další infce, pokud zvláštní zákon upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti (náležitosti žádosti, lhůty, opravné prostředky) – např. zákon o právu na infce o životním prostředí
- Nahlížení účastníka řízení do spisu podle § 38 správního řádu z roku 2004 je natolik komplexně upraveným specifickým postupem poskytování informací, že je subsumovatelné pod § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (ve znění před novelou provedenou zákonem č. 61/2006 Sb.), z něhož plyne, že zákon o svobodném přístupu k informacím se nevztahuje na poskytování informací podle zvláštního právního předpisu. (rozsudek NSS ze dne 13. 8. 2008, čj. 2 As 38/2007-78)

Výluky z působnosti zákona

- Dotazy na názory
co si úřad myslí o ...
- Budoucí rozhodnutí
jak úřad rozhodne o ...
- Vytváření nových informací

Základní pojmy zákona (§ 3)

- odst. 2 – internetový přístup
- odst. 3 – vymezení pojmu informace

„jakýkoli obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního“

(Informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím není selektivní sdělení obsahu smlouvy, nýbrž text smlouvy v její celistvosti jako takový. Jestliže žadatel požádal o poskytnutí informace kopií smlouvy, na jejíž obsah se nevztahuje ochrana obchodního tajemství, je povinný subjekt povinen pořídit fotokopii, případně jinak hodnověrným způsobem poskytnout žadateli obsah smlouvy v kompletní podobě.

- rozsudek NSS ze dne 7. 5. 2008, čj. 1 As 17/2008-67)

- odst. 4 výslovně vylučuje počítačový program

Základní pojmy zákona

- odst. 5 – zveřejněná informace
„... umístěná v knihovně poskytující veřejné knihovnické a informační služby...“
- odst. 6 – doprovodná informace
úzce souvisí s požadovanou infcí – důležité zejména v souvislosti s odepřením poskytnutí infce

Poskytování informací (§ 4)

- Poskytnutím na žádost - § 13 a násl.
 - Ve formátu a jazyce dle žádosti
 - odst. 5 preferuje elektronickou komunikaci (s přihlédnutím k povaze žádosti)
- Zveřejněním
 - Ve všech formátech a jazycích v nichž byla vytvořena
 - elektronicky též v dostupném formátu

Zveřejňování informací (§ 5)

- Informace zveřejněné ze zákona - § 5 odst. 1 písm. a) – j)
- Informace zpřístupněné ze zákona – odst. 2
- obojí podle odst. 4 též na internetu (nevztahuje se na fyzické osoby)
- Informace zveřejněné v návaznosti na jejich poskytnutí na žádost – odst. 3
- Dostupnost veřejných registrů na internetu – odst. 5 (obchodní rejstřík, katastr nemovitostí)

Omezení práva na informace

- Ochrana utajovaných infcí
- Ochrana osobních údajů
- Ochrana obchodního tajemství
- Ochrana důvěrnosti majetkových poměrů
- Další omezení
- Za podmínek § 12 – infce se poskytne za vyloučení zákonem stanovených výjimek
právo odepření trvá pouze po dobu, po kterou trvá důvod odepření

Ochrana utajovaných informací (§ 7)

- Odkazuje na zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
- Čtyři stupně utajení (a bezpečnostních prověrek)
 - Vyhrazené
 - Důvěrné
 - Tajné
 - Přísně tajné

Ochrana osobních údajů (§ 8a a 8b)

- Infce týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje budou poskytnuty jen v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů
- Rozsudek č. j. 5 As 57/2010 – 79 ze dne 27. května 2011 - týká se povinnosti zveřejňování platů a odměn veřejné správy.
- Základní osobní údaje v rozsahu § 8b odst. 3 budou poskytnuty o příjemci veřejných prostředků – s výjimkou veřejných prostředků v oblastech dle odst. 2

Ochrana obchodního tajemství (§ 9)

- § 17 obchodního zákoníku:

Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.
 - Musí být za obchodní tajemství označena předem: rozsudek NSS ze dne 27. 2. 2004, sp. zn. 6 A 136/2002, rušící rozhodnutí o neposkytnutí informací z důvodu ochrany obchodního tajemství, neboť v době vydání rozhodnutí nebyl ve správním spise důkaz o tom, že informace má mít tuto povahu (2006/2 – publ. pod č. 768)
 - Nelze to zjišťovat ex post (dotazovat se), (nesmí za takové zjišťování být vyžadována záloha – 6 A 147/2002).
- § 9 odst. 2 ZSPI – to, že někdo je příjemcem veřejných prostředků a v jakém rozsahu, nemůže být obchodním tajemstvím

Ochrana důvěrnosti majetkových poměrů

- § 10 ZSPI
- Nelze se úspěšně ptát finančního úřadu na výši daňové povinnosti osoby
(II. Údaje o daňových subjektech, jimž bylo prominuto příslušenství daně, identifikovaných jménem, příjmením, datem narození, bydlištěm, a údaje o částkách, které těmto subjektům byly prominuty, bezpochyby podávají obraz o jejich majetkových poměrech, byť se jedná o obraz částečný a neúplný. I z těchto informací ale může příjemce získat znalost nejen o existenci a výši příslušenství daně, ale i zprostředkovaně povědomost o daňové povinnosti, potažmo daňovém základu dotčeného daňového subjektu. – rozsudek NSS ze dne 25. 6. 2008, čj. 5 As 53/2007-85)
- ČSSZ na výši dávek sociální podpory konkrétní osoby
- Zdravotní pojišťovny na výši pojistného placeného konkrétní osobou atd.

Další omezení (§ 11)

- Poskytnutí lze omezit u vnitřních pokynů a personálních předpisů povinného subjektu a u nové informace vznikuvší při přípravě rozhodnutí (dokud nebude rozhodnuto)

(Spisy agendy podnětů ke stížnostem pro porušení zákona vedené Ministerstvem spravedlnosti sloužily výhradně ministru spravedlnosti k zaujetí stanoviska k podnětu nebo návrhu na podání stížnosti pro porušení zákona v trestních věcech. Ministerstvo spravedlnosti mohlo omezit poskytnutí požadovaných informací z těchto spisů, neboť je lze s ohledem na jejich charakter zařadit do kategorie vnitřních pokynů – rozsudek NSS ze

dne 30. 4. 2004, čj. 7 A 168/2002-39

- Informace nebude poskytnuta dále např.
 - Pokud by byla narušena ochrana autorských práv třetích osob
 - Pokud se jedná o informace poskytnuté při kontrole kontrolovaným; poskytují se výstupy kontrolujícího

Další omezení

- Nebude poskytnuta informace o:
 - Probíhajícím trestním řízením
 - Rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou pravomocných rozsudků
 - Plnění úkolů zpravodajských služeb
 - Kontrolách NKÚ či činnosti ministerstva vnitra při boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Otázky a komentáře

Děkuji za pozornost.

mirek@jurman.cz